

Provpass 1

Högskoleprovet

Svarshäfte nr.

Verbal del

Provet innehåller 40 uppgifter

Instruktion

Detta provhäfte består av fyra olika delprov. Dessa är ORD (ordförståelse), LÄS (svensk läsförståelse), MEK (meningskomplettering) och ELF (engelsk läsförståelse). Anvisningar och exempeluppgifter finner du i ett separat häfte.

Prov	Antal uppgifter	Uppgiftsnummer	Rekommenderad provtid
ORD	10	1–10	3 minuter
LÄS	10	11–20	22 minuter
MEK	10	21–30	8 minuter
ELF	10	31–40	22 minuter

Alla svar ska föras in i svarshäftet. Det ska ske **inom** provtiden.

Markera tydligt.

Om du inte kan lösa en uppgift, försök då att bedöma vilket svarsförslag som verkar mest rimligt.

Du får inget poängavdrag om du svarar fel.

Du får använda provhäftet som kladdpapper.

På nästa sida börjar provet som innehåller **40 uppgifter** och den totala provtiden är **55 minuter**.

BÖRJA INTE MED PROVET FÖRRÄN PROVLEDAREN SÄGER TILL!

Tillstånd har inhämtats att publicera det upphovsrättsligt skyddade material som ingår i detta prov.

1. klimakterium

- A befruktning
- B höjdpunkt
- C övergångsålder
- D miljöpåverkan
- E bakterieodling

2. insistera

- A envisas
- B opponera sig
- C överbevisa
- D låta påskina
- E antyda

3. lektor

- A medeltida musikanter
- B mått på acceleration
- C pensionerad militär
- D del av koordinatsystem
- E lärare vid högskola

4. illustrativ

- A idealisk
- B händelserik
- C skenbar
- D uppmärksam
- E belysande

5. sömsmån

- A osynlig söm
- B mönsterpassning
- C tygkant utanför söm
- D löst sydda stygn
- E valbar söm på symaskin

6. förlösa

- A reda ut
- B befria
- C skilja åt
- D avhjälpa
- E mjuka upp

7. oförrätt

- A olycksfall
- B kränkning
- C osanning
- D bestraffning
- E missbedömning

8. tongivande

- A artig
- B idérisk
- C pålitlig
- D ledande
- E övertygande

9. inte på långt när

- A för länge sedan
- B långt ifrån
- C längre fram
- D långt senare
- E inte på länge

10. superlativer

- A löften
- B böner
- C tillägg
- D beröm
- E argument

Förbindelsepunktens läge

Tre fastighetsägare yrkade att VA-nämnden skulle fastställa en för dem gemensam förbindelsepunkt för dricksvatten och avlopp. Fastigheterna är belägna i ett verksamhetsområde där kommunen har för avsikt att införa kommunalt vatten och avlopp.

Fastigheternas avlopp går sedan 1991 till egna trekammarbrunnar och därifrån vidare till en gemensam infiltrationsanläggning. Fastighetsägarna vill göra om detta till en gemensamhetsanläggning.

Fastighetsägarna har egna dricksvattenbrunnar och de har kommunens tillstånd att inte ansluta sig till kommunalt dricksvatten. De vill dock ha en gemensam förbindelsepunkt för dricksvatten och avlopp. Avloppsledningar är redan framdragna från varje fastighet till en gemensam punkt, vilket enligt fastighetsägarna borde utgöra särskilda skäl för en gemensam förbindelsepunkt.

Kommunen har bestritt yrkandena och anförde i huvudsak följande.

De tre fastighetsägarna har önskat koppla in sig till den kommunala VA-anläggningen via en gemensam förbindelsepunkt eftersom de idag har en förening med en gemensam infiltrationsanläggning. Kommunen har redan upprättat förbindelsepunkter vid fastigheterna men inte informerat fastighetsägarna om läget.

Huvudprincipen enligt vattentjänstlagen är att varje fastighetsägare ska ha en egen förbindelsepunkt i fastighetens omedelbara närhet om inte särskilda skäl föreligger. Kommunen anser inte att särskilda skäl föreligger; särskilda skäl handlar om var utefter tomtgränsen förbindelsepunkten ska förläggas. Huvudmannen har rätt att besluta om förbindelsepunktens läge och har valt

att lägga den på bästa stället för fastighetsägaren och för huvudmannen.

VA-nämnden konstaterade att huvudmannen enligt 12 § vattentjänstlagen ska bestämma förbindelsepunkt för en fastighets anslutning. Kravet på att förbindelsepunkten, om inte särskilda skäl föranleder annat, ska vara belägen i fastighetens omedelbara närhet innebär att den normalt ska ligga vid fastighetsgränsen. Särskilda skäl kan vara att en gemensamhetsanläggning eller samfällighet bildats som har ett eget gemensamt ledningsnät.

VA-nämnden kan inte besluta om förbindelsepunktens läge utan endast bestämma om ett visst valt läge strider mot vattentjänstlagens bestämmelser och vilka konsekvenser det i så fall ska få.

Det är huvudmannen som ensam, med iakttagande av 12 § vattentjänstlagen, har att bestämma förbindelsepunktens läge. Ingenting hindrar dock att en gemensam förbindelsepunkt bestäms för flera fastigheter. Kommunen har dock i detta fall efter många kontakter med fastighetsägarna i byn beslutat att förbindelsepunkt för varje fastighet ska förläggas i varje fastighets omedelbara närhet. På grund härav, och då det inte framkommit att de valda lägena i övrigt skulle föranleda några problem för sökandenas fastigheter som kan strida mot vattentjänstlagens bestämmelser, lämnar VA-nämnden sökandenas talan utan bifall.

GILBERT NORDENSWAN

VA-nämnden = statlig myndighet som avgör tvister om vatten och avlopp; upphörde 31/12 2015

Uppgifter

11. Vad hänvisade de tre fastighetsägarna till som stöd för sitt yrkande?

- A Att kommunen hade låtit bli att informera dem om förbindelsepunktens läge.
- B Att deras fastigheter redan delade vissa installationer för avlopp.
- C Att förbindelsepunkterna hade placerats utan hänsyn till deras tomtgränser.
- D Att de hade egna dricksvattenbrunnar och ville avstå från kommunalt vatten.

12. Vad var enligt texten en anledning till att VA-nämnden inte biföll de tre fastighetsägarnas yrkande?

- A Ärendet ansågs inte strikt juridiskt.
- B De tre fastighetsägarna och huvudmannen hade redan kommit överens.
- C Ärendet omfattades inte av vattentjänstlagen.
- D De särskilda skäl som anfördes hade inte godkänts av kommunen.

Bredda litteraturens fält

Det fanns en tid då ordet "litteratur" ägde en tydlig och avgränsad innebörd. Professorer, författare och läsande allmänhet kunde enas kring en snäv samling mästare – Sofokles, Shakespeare, Goethe – som var litteraturen, och som utgjorde den bakgrund mot vilken nya författare som Gunnar Ekelöf och Eyvind Johnson måste läsas. Det var ett välfungerande system. Kanon var tillräckligt begränsad för att kunna överblickas, tillräckligt rik för att ägnas en livstids möda och tillräckligt auktoritativ för att de som befann sig utanför litteraturens gemenskap ändå skulle respektera den.

Men systemet vilade på en paradox. Medan den västerländska kanon i praktiken var en geografiskt och språkligt provinsial affär, gjorde man samtidigt gällande att detta var litteraturen som sådan, en universell världslitteratur, och därmed den enda litteraturen värd att fördjupa sig i. (Möjligen med en *Mahabharata* eller några haikudikter inslängda som krydda.) Enskilda författare kunde vara mer oförutsägbara än så, men det akademiska studiet av litteratur vilade tveklöst på sådana premisser. Det svenska universitetsämnet litteraturhistoria, senare litteraturvetenskap, sades täcka in svensk och "allmän" litteratur. Internationellt bar "jämförande litteraturhistoria" – *littérature comparée*, *comparative literature* – på ett liknande löfte om att täcka in litteraturen i dess helhet.

Som ung, invandrad akademiker i USA ville indiskan Gayatri Spivak tro på detta löfte. Hon var övertygad om att det vagt definierade ämnet jämförande litteraturhistoria måste innefatta möjligheten att "studera alla litteraturer med språklig stringens och historisk överblick". Det var en naiv förhoppning. Dels bortsåg hon från den institutionella tröghetens makt, dels utgick hon från en objektiviserande idé om litteraturer (i pluralis) som fasta enheter snarare än processer. Hennes ambitiösa förslag till nya expansiva forskningsprojekt om kinesisk, koreansk, arabisk och afrikansk litteratur mottogs på 1970-talet av en veteran i ämnet med repliken: "Min vän René Etiemble har sagt mig att det redan finns en fullt godtagbar historisk redogörelse för litteraturer på kinesiska."

Så beskriver Spivak saken själv. *Death of a Discipline*, hennes senaste och jämförelsevis lättlästa bok, är en uppgörelse med comparative literature. Inte i syfte att riva ned, utan för att låta det bästa inom denna bildningstradition leva vidare. Spivak, som skriver från amerikansk horisont, ser nämligen det historiska djupet och respekten för språkliga skillnader i comparative literature som ett värn mot vad hon menar är den enspråkiga ytligheten i *cultural studies*. Men för att nå dit måste comparative literature åter-

uppträda i ny skepnad. Inom litteraturens fält, skriver hon, "måste vi ta oss förbi engelska, portugisiska, tyska, franska, och så vidare. Vi måste se det södra halvklotets språk som aktiva kulturella media, snarare än som objekt att studeras av den okunnige migranten från metropolen".

Vad menas egentligen? Spivak, som ofta påtvingas etiketten "postkolonial tänkare", är ständigt vaksam mot bekväma ställningstaganden. Mångkulturalismen och cultural studies ser hon som exempel på hur "tredje världen" görs konsumerbar. Cultural studies är en bred beteckning. Den kan omfatta allt från reklamanalys till queerteori, men det är inom dess ramar som mycket av den "icke-kanoniska" litteraturen studeras i USA. Studenter läser allt i engelsk översättning i antologier som presenterar exempel på litteratur från "icke-väst". De serveras alltså en ganska trång och färdigpaketerad bild av världen.

I Sverige är läget lite annorlunda. Litteraturtidskriften *Karavan* har faktiskt en unik bredd, och svenska förlag är något duktigare på att översätta skönlitteratur från Afrika, Mellanöstern och Latinamerika. Men också här finns det tendenser till att reducera "tredje världen" till ett objekt för våra omsorger eller en färgklick i vår gråa högteknologiska vardag. Men Brasilien är inte bara karneval, det finns afrikaner som inte gillar att dansa och tredje världens litteratur måste inte vara revolutionär eller "magisk".

Det Spivak vill ta sig förbi är själva objektiveringen. I litteraturen finns en möjlighet att möta "den andres blick" utan garantier, utan bekvämlighet. Men då krävs att man kombinerar den respekt för läsandets arbete som finns hos comparative literature med en bredare uppfattning om vad litteratur består av. Språkkunskaperna ser hon som centrala. Den enskilde läsaren kan inte behärska tjugotals språk, utan det är fråga om att skifta fokus. Fler språk än de europeiska måste komma i omlopp i litteraturstudiet – i kombination med en förhöjd medvetenhet om *översättningens* roll i läsandet.

Översättning hör till de praktiska nödvändigheterna: det handlar om att göra samma text tillgänglig på flera språk. Men översättning är också ett namn på aktiviteten att flytta en text – eller sig själv som läsare – mellan språken, i ett rum där inget av språken helt räcker till. Att översätta innebär att utmana de lokala, retoriska överenskommelserna om hur ord ska begripas. Ordet "krig" låter annorlunda i den långa fredens Sverige än i Sudan, där man har levt i ett krigstillstånd i decennier. Och hur överför man den positiva klangen i begreppet "osvensk" till andra språk? Att översätta är att förvränga.

När Salman Rushdie väckte skandal med *Satansverserna* var det för att han ansågs förvränga en muslimsk-arabisk tradition kring Koranens tillkomst. Han översatte denna tradition till postmodern, anglosaxisk romanprosa. Men i samma stund ”översatte” han engelskan, förflyttade den till en muslimsk kontext där den inte normalt hörde hemma. En dubbel förvrängning men också ett dubbelt berikande. Denna närmast paradoxala rörelse är vad Spivak menar att studiet av litteratur på andra språk än de europeiska kan åstadkomma.

Spivak är inte ute efter att störta litteraturen från någon piedestal. Däremot företräder hon en annan litteratursyn än den kanoniska. Litteratur är för henne inte en samling mästerverk, utan en säregen funktion hos språket. Litteratur uppstår när språket påstår en sak och menar en annan. Eller när meningen uteblir. Litteratur måste tillåtas att vara gåtfull, ty ”överallt hörs kravet på den rationella förstörelsen av [den retoriska] figuren, ett krav inte på

klarhet utan på omedelbar begriplighet, mätt enligt normalideologins mått. Detta berövar litteraturen dess styrka som kulturell resurs”.

På så vis får litteraturen en privilegierad roll i arbetet med att korsa gränser. När starka ideologiska intressen vill tvinga in klasskillnader och geografiska avstånd i ett globalt rutnät av produktion och konsumtion, kan litteraturens fiktion påminna oss om världens friktion.

Budskapet är alltså: lär dig läsandets konst, läs långsamt och tro inte att du på förhand vet vad en text har att säga. Det är råd som kan applåderas av såväl svenska som amerikanska litteraturprofessorer.

STEFAN HELGESSON

kanon = ett urval av de litterära verk som av sin samtid anses vara de viktigaste

Uppgifter

13. Vad var enligt texten en orsak till att Spivaks förhoppningar om ämnet *comparative literature* inte infriades?

- A Spivak var inte tillräckligt känd och etablerad för att få stöd för sina idéer.
- B Forskningstraditionerna i Indien och USA visade sig vara alltför olika.
- C De områden Spivak ville studera hade redan kartlagts av andra forskare.
- D Den akademiska miljön visade sig vara motståndskraftig mot förändring.

14. Vilken förändring vill Spivak se inom *comparative literature*, enligt textförfattarens referat?

- A En fördjupning så att området även innefattar allt som ryms inom cultural studies.
- B Ett vidgat perspektiv som bryter den västerländska litteraturens dominans.
- C En breddning som medger att även andra kulturer än litteratur kan studeras.
- D Ett ökat intresse för historiska perspektiv inom litteraturen.

15. Hur ser Spivak på översättning, enligt texten?

- A Översättning mellan olika språk kan tillföra texten nya dimensioner.
- B Översättning ställer extra stora krav på läsarens språkliga kunskaper.
- C Översättning gör det svårt att infoga texten i en kanon.
- D Översättning kan ses som ett uttryck för kravet på kulturell utjämning.

16. Hur anser Spivak att litteraturen i bästa fall kan fungera, enligt texten?

- A Som ett vapen i kampen för demokrati.
- B Som ett gränsöverskridande bildningsinstrument.
- C Som ett redskap för förmedling av språkkunskaper.
- D Som ett kvalitetsstämplat arv till nästa generation.

Närmare skolans praktik

Paradoxalt nog tycks det i många länder som om framväxten av en utbildningsforskning har inneburit en marginalisering av lärarnas roll i denna. Lärarna ses som forskningskonsumenter och förväntas implementera forskningens resultat. Dock handlar den universitetsbaserade akademiska forskningen sällan direkt om de frågor som lärarna arbetar med. Även om forskningen genomförs i klassrummen är forskningsfrågorna, och därmed resultaten, inte relaterade till lärares uppgifter och frågor. Det finns därför ett klart uttalat behov av att utveckla forskningsansatser som talar mer direkt till lärare och de professionella problem de har att hantera – forskning som kan ge lärare bättre teoretiska och praktiska redskap i sitt arbete.

Det är mot en sådan bakgrund som den nya floran av praxisnära forskningsansatser kan förstås. De fyller det "mellanrum" som har uppstått mellan forskningen och skolans verksamheter, och de utvecklas från två håll. Å ena sidan söker universitetsforskningen sig närmare skolpraktiken på olika sätt, å andra sidan börjar skolorna bli alltmer intresserade av olika former av forsknings- och utvecklingsprojekt (FoU).

Beteckningen *praxisnära forskning* lanserades av Vetenskapsrådets utbildningsvetenskapliga kommitté som ett sätt att beteckna forskning som mer direkt skulle svara mot skolornas och lärarutbildningarnas behov. I USA används beteckningen *practitioner research* eller *teacher research* för forskning som bedrivs av lärare. Sådan praktikerforskning grundas i en kritik av synen på lärare som forskningskonsumenter och implementerare av andras kunskap. En viktig skillnad mellan termerna *praktikerforskning* och *praxisnära forskning* är att den förra riktar uppmärksamheten mot vem det är som utför forskningen – medan den senare fokuserar den verksamhet där forskningsfrågorna uppstår.

I början av 1990-talet utvecklades så kallade *design experiments* av Ann Brown och Allan Collins. De flyttade ut forskningen från universitetets laboratorier till naturliga skolmiljöer där teoretiskt grundade undervisningsdesigner prövades och vidareutvecklades. Designforskningen har därefter expanderat kraftigt och Jan van der Akker har föreslagit begreppet (*design and*) *development research* som samlingsterm för en familj av närbesläktade forskningsansatser som designforskning, designexperiment, formativ forskning och "engineering research".

Gemensamt för dessa ansatser är att de är *kollaborativa* (lärare och forskare i samverkan), *interventionistiska* (man studerar inte den praktik som är, utan prövar specifika teorigrundade utformningar av undervisningen) och *iterativa* (cykliska förlopp där teori och praktik ömsesidigt

påverkar varandra). På olika sätt överbryggas de gapet mellan teori och praktik, involverar lärare och syftar till att utveckla klassrumspraktiken. I sådana forskningsansatser går förfiningen av de praktiska produkterna och undervisningens utformning hand i hand med förfiningen av teoriutvecklingen.

Design- och utvecklingsforskningen har vuxit fram som ett praxisnära alternativ inom ramen för den akademiska forskningen. Praktikerforskningen har däremot utvecklats i kontrast till akademisk forskning och utgått från lärares behov av att förstå, och helst lösa, de praktiska problem man står inför.

Det talas också om *klinisk forskning*. Vården brukar användas som förebild för utbildningsområdet när det gäller att få till stånd en forskningsbaserad verksamhet. Den övervägande delen av forskningen inom vårdområdet är så kallad klinisk forskning som, något förenklat, kan beskrivas som forskning i anslutning till sjukdomar och deras botande och förebyggande, till skillnad från icke-klinisk disciplinär forskning om till exempel grundläggande biokemiska processer. Det är framför allt forskningsobjekten, det vill säga *vad* man forskar om, och syftet med forskningen – att lösa ett problem, utveckla ett botemedel och förbättra verksamheten – som är det specifika med klinisk forskning.

Beteckningen klinisk forskning används även i överförd betydelse inom olika verksamhetsområden för att tala om forskning som leder till kunskap som de inom yrket behöver för att förbättra sina professionella bedömningar. Anthony Kelly definierar *klinisk utbildningsvetenskaplig forskning* som forskning om lärande och undervisning ur ett lärarperspektiv. Det är därigenom en forskningsmodell med stora möjligheter att utveckla kunskaper som kan hjälpa lärarna i deras arbete. Kunskapen som genereras integreras i de professionella bedömningarna i de kliniska verksamheterna. Man kan se den kliniska forskningen som en brygga mellan grundläggande forskning och den professionella yrkesutövningen.

Beteckningen klinisk forskning avser däremot *inte* de specifika metoder som används inom den medicinska kliniska forskningen i dag. Varje verksamhetsområde måste utveckla forskningsansatser som är relevanta i förhållande till de frågor och problem man har. För det mesta är lärarna hänvisade till sina egna erfarenheter och funderingar för att besvara sina frågor. Den forskning som bedrivs sysslar oftast med generella frågor om lärande och undervisning, medan studier av konkreta problem i lärandesituationen än så länge i stor utsträckning lyser med sin frånvaro.

Det är mot den bakgrunden man ska förstå det stora intresset för den japanska *lesson study*-modellen, som är direkt utformad för att utveckla de pedagogiska verksamheterna i anslutning till konkreta lärandeproblem. Enligt James Hiebert, Ronald Gallimore och James Stigler erbjuder den japanska *lesson study*-traditionen en modell för utveckling av en kollektiv professionell kunskapsbas för lärare. Tillsammans utformar lärarna lektioner som prövas, observeras, analyseras och revideras. Genom detta lärarägda utvecklingsarbete görs lärarnas kunskaper publika – möjliga att dokumentera, diskutera och verifiera.

Avslutningsvis vill jag betona att en forskningsgrundad skolutveckling förutsätter en balans mellan olika typer av forsknings- och utvecklingsarbete. Skolan behöver forskning av olika slag för att utvecklas. Den ena forskningsansatsen ska därför inte ställas mot den andra – det viktiga är att det finns rimliga proportioner mellan olika typer av forskningsansatser.

Skolan behöver en motsvarighet till vårdens kliniska forskning. Begreppen *praxisnära forskning* och *utvecklingsforskning* är alternativ som förts fram för att beteckna en sådan forskning. Begreppen kan dock kritiserats för att vara alltför vida och för att inte ta fasta på den professionsutvecklande aspekten. En del använder därför *klinisk forskning* i överförd bemärkelse. En annan väg vore att försöka hitta ett nytt begrepp. Eftersom beteckningen *pedagogisk* i dag är knuten till disciplinen pedagogik, som är en samhällsvetenskaplig disciplin snarare än att vara de pedagogiska yrkenas kunskapsgrund, behövs ett begrepp som fångar kärnan i läraryrket. Ett begrepp som liksom klinisk har grekiskt ursprung, och som fokuserar lärarprofessionens bildningsuppdrag, är *paedeutisk*. I sin grekiska ursprungsbetydelse rymmer paedeutisk såväl det vi kallar bildning som det som skapar bildning.

INGRID CARLGREN

Uppgifter

17. Vad har enligt texten föranlett framväxten av de nya forskningsansatser som diskuteras?

- A Bristerna i den forskning som bedrivs av personer med lärarbakgrund.
- B Skillnaden mellan den forskning som bedrivs på universiteten och den som bedrivs i skolan.
- C Förväntningen att lärarna på egen hand ska lösa sina problem i undervisningen.
- D Avsaknaden av forskning som har konkret koppling till lärarnas undervisningssituation.

18. Hur kan man, utifrån texten, bäst definiera "praxisnära forskning"?

- A Forskning som fokuserar verksamheters praktiska resultat.
- B Forskning som bedrivs av de som själva arbetar inom en verksamhet.
- C Forskning som riktar in sig på de frågor som uppstår i en verksamhet.
- D Forskning som är av mer praktisk än teoretisk art.

19. Hur skulle man bäst kunna beskriva skillnaden mellan "design experiments" och den japanska "lesson study"-modellen, om man utgår från texten?

- A Den förra är inriktad på undervisningen, den senare på lärarna.
- B Den senare tar tydligare än den förra sin utgångspunkt i lärarnas praktik.
- C Den förra bedrivs enbart av forskare, den senare i huvudsak av lärare.
- D Den senare utförs i större utsträckning än den förra av forskarkollektiv.

20. Praxisnära forskning har uppkommit som ett svar på hur tidigare forskning betraktat lärarna. Hur kan man bäst beskriva den roll som denna tidigare forskning tilldelade lärarna?

- A Överbryggande.
- B Balanserande.
- C Generaliserande.
- D Verkställande.

21. Benämningen ____ eller den äldre formen "kultje" används när vindhastigheten till sjöss uppgår till minst 14 m/s.
- A kutting
 - B kuling
 - C kulmen
 - D kulning
22. Om än läsandet av böcker i många avseenden är en subjektiv och ____ syssla så vill vi samtidigt gärna göra den till en del av ____; det jag nu sysslar med är bara ett exempel på denna strävan att sprida och dela med sig av sin läsning.
- A solitär – en gemenskap
 - B litterär – vårt kulturarv
 - C populär – samhället
 - D linjär – ett spektrum
23. Medborgarnas syn på Posten som en del av samhällskroppen är långt ifrån _____. Posten har varit något av en infrastruktur, en statens ____ arm. Det lokala postkontoret är en plats där medborgare har kunnat rösta i allmänna val. I ett land där staten och Posten varit ____ är det inte så konstigt att stora förändringar alltid tagits emot med skepsis.
- A odelad – tredje – vinstdrivande
 - B sann – ledande – privatiserade
 - C utredd – beväpnade – segregerade
 - D ogrundad – förlängda – oskiljaktiga
24. Att ____, som facktermen lyder, är inte att skjuta upp saker i största allmänhet, utan att ____ låta en uppgift vänta till senare, trots att vi vet att det kan få negativa konsekvenser.
- A derangera – glatt
 - B prokrastinera – aktivt
 - C dekonstruera – spontant
 - D predestinera – slapt

25. Risken finns ju också att man som journalist på en liten ort _____, att man självcensurerar, när saker blir för känsliga eller kommer för nära.
- A lägger band på sig
 - B sätter sig på höga hästar
 - C faller mellan stolarna
 - D tar bladet från munnen
26. Kapillärprov är ett blodprov som tas genom ett stick med en _____ i fingertoppen, i örsnibben eller, hos spädbarn, på hälens undersida.
- A pipett
 - B sutur
 - C lansett
 - D kateter
27. I likhet med många andra experter på frågor om _____ är han förvånad, kanske till och med irriterad, över vanliga nätanvändares _____: "Att skicka mejl är säkerhetsmässigt ungefär som att lägga ett vykort på gatan utanför huset det ska till och hoppas att rätt mottagare kommer förbi och hittar det först."
- A integritet – godtrogenhet
 - B infiltration – missunnsamhet
 - C identitet – opålitlighet
 - D interaktion – betänksamhet
28. Varje sort är en _____, det vill säga alla äppelträd av en viss sort härstammar från ett gemensamt ursprungsträd och förökningen sker genom något _____, vanligen okulering. I Sverige har man valt ut omkring 220 mandatsorter, alltså sådana som är avsedda att bevaras för _____ i genbanker.
- A gen – meiosisliknande – framtiden
 - B klon – ympningsförfarande – eftervärlden
 - C avfälling – pollenliknande – placering
 - D dottercell – delningsförfarande – donationer

29. Vi barn ____ länge och liksom bekymrat över Megan, en av byns udda existenser. Hon hade blommiga klänningar, men också synligt skägg och mustasch. När jag satt och iakttog henne i kyrkan framstod den ____ som betydligt mer fängslande än predikan.

- A spankulerade – personligheten
- B våldades – utstyrseln
- C fantiserade – fascinationen
- D grunnade – motsägelsen

30. I Arbetsmiljölagen står det att arbetsförhållandena ska vara anpassade till människans förutsättningar i fysiskt och psykiskt ____.

- A välbefinnande
- B samspel
- C hänseende
- D tillstånd

Women-only Cabs

Women have been driving yellow cabs in New York since the 1940s, but 99% of drivers are male. Even among drivers of cars booked by phone or online, only 4% are women. That may change with the launch of SheTaxis, an app that lets female passengers insist on female drivers, and vice versa.

But SheTaxis faces two speed bumps. One is practical. Demand has been so great that the firm has had to decelerate its launch until it can recruit 500 drivers. The other obstacle is legal. By employing only female drivers, SheTaxis is obviously discriminating against men. Since anti-discrimination law is not always applied with common sense, that may be illegal.

Questions

31. What are we told in relation to SheTaxis?

- A It is about time women should be given a chance to drive yellow cabs.
- B Its drivers have been treated with scepticism by their male colleagues.
- C It is doubtful whether male passengers will accept female cab drivers.
- D Its business idea has met with unexpected success among passengers.

32. What does the text imply about the writer's attitude to SheTaxis?

The writer ...

- A is concerned about current prejudice against New York's female drivers.
- B seems to think that the firm's policy conforms to the spirit of the law.
- C is upset about its discriminating effect on the majority of cab drivers.
- D believes that the law will be changed in favour of the new taxi company.

Religion and Well-being

A large body of research suggests that, as compared with religious individuals, people who lack a creed are less likely to be happy and healthy – surely the two most important earthly concerns – and tend to lose out on at least seven years of life, some estimates suggest. Several large-scale population studies have reinforced a single premise: the more you engage with religious activities, the better off you are.

Yet many people are less certain about their beliefs than ever before. Non-believers number between 500 million and 750 million worldwide, according to one analysis. In the past two decades, the percentage of the U.S. population that proclaims its religious affiliation as “none” has more than doubled, to about 15 percent. Many of these individuals do not identify as atheists; even so, many of them conduct their life outside the religious establishment. Although research on this population is only now emerging, a recent study found that people who were less committed to their religious creed were actually less happy than avowed atheists.

If the shifting beliefs of a growing number of people portend lower health and a less contented outlook, knowing exactly how religion benefits its followers becomes a matter of public concern. Several recent studies have sought to answer this question by examining it with greater resolution. For the first time, researchers have collected a representative sample of the world that measures religiosity and happiness. They found that the positive effects of religion depend enormously on where you live. Religious people may be happier than their godless counterparts, but only if the society they belong to values religion highly, which not all societies do. For atheists and the growing ranks of unaffiliated individuals, these findings bode well. Although many questions remain about how nonbelievers can acquire the health benefits of religion, scientists are now finding that secular communities of like-minded people can offer similar social support.

To examine how the U.S., where being religious is the cultural norm, compares with the rest of the world, psychologist Ed Diener of the University of Illinois and his colleagues conducted a global survey, including a state-by-state sample in the U.S. In line with earlier findings, two thirds of those surveyed regarded religion as important to their life. The states, however, varied by a factor of two:

in Vermont, 44 percent rated religion as important, compared with 88 percent in Mississippi. In the states where religion was very important, people were much more likely to be living in difficult circumstances. They also had lower subjective well-being than people living in less religious parts of the country. Did religion make them happier, as previous studies had shown? Absolutely, according to the data – but they were worse off than the contented residents of more affluent states, where religion mattered less.

Globally, people in 154 countries were surveyed, with an average of 3,000 people per country. Overall, three out of four reported that religion was important in their life.

Again, the devil was in the details. The countries in the sample varied in religiosity by a factor of six, ranging from 16 percent of respondents in Sweden agreeing that religion was an important part of their life to 99 percent affirmation in Bangladesh, Egypt, Sri Lanka and Somaliland. In this global poll, a tough environment also tended to coincide with greater national religiosity. If you live in a nation where daily existence is difficult, your life satisfaction is generally lower. In those countries, being more religious appears to grant you a premium on happiness that your less religious neighbours do not enjoy. If the living is easy, however, both nonbelievers and religious people have similar, relatively high subjective well-being. This effect held true for all religions represented in the sample – Buddhism, Christianity, Hinduism and Islam.

More important, whether a person was struggling or thriving was nowhere near as predictive of religiosity as a society’s conditions and norms. “Do you have individual choice about what you believe? Yes, but there are strong influences in society – whether everyone around you is religious,” Ed Diener says. “That’s the eye-opener for me, that societal forces led to religiosity rather than individual forces.”

For nonbelievers, these are heartening data. They bolster the idea that believers will accrue more psychological benefits only in places that value religion more, and vice versa. It means atheists are not permanently shut off from some fountain of happiness – although they may want to find a like-minded community to live in.

SANDRA UPSON, SCIENTIFIC AMERICAN MIND

Questions

33. What is implied in relation to religious belief in the first two paragraphs?

- A Atheists are on their way to outnumbering religious people in America.
- B Research indicates that religiosity is the single most important factor with regard to well-being.
- C Religious faith as a social force is losing ground in most parts of the world.
- D Fewer people than before in the U.S. now consider themselves actively involved in religion.

34. What is said about recent research addressing the relationship between religion and well-being?

- A It has so far confirmed the intuitive views on the topic that already existed.
- B A main finding has been the importance of social factors for a correlation to appear.
- C Methodological problems have made results more controversial than expected.
- D It suggests that a secular society is less likely than a religious one to provide social contentment.

35. What, according to Ed Diener's research, are the relations between religiosity, well-being and relative wealth in the United States?

- A People in relatively wealthy states are less religious but more contented than religious people in poorer states.
- B Religious people are in general more contented than non-religious people, regardless of material status.
- C People in relatively poor states are both more religious and more contented than less religious people in richer states.
- D Non-religious people are in general more contented than religious people, regardless of material status.

36. Which of the following conclusions about Ed Diener's global study is true?

- A Whatever the circumstances, being religious or non-religious makes little difference to a person's happiness.
- B In poor countries, religious individuals enjoy a greater sense of well-being than non-religious ones.
- C In certain conditions, all major religions occasionally fail to promote a sense of national well-being.
- D Regardless of country, relative happiness is generally boosted by a strong religious belief.

37. What can be concluded from the last two paragraphs?

- A Well-being is unrelated to religiosity.
- B Atheism can be seen as a special form of religion.
- C High social status may enhance religiosity.
- D Religion in itself is no guarantee of happiness.

AND HERE ARE SOME SHORTER TEXTS:

Cooking

The film *Julie & Julia* will, I hope, knock cookery off the pedestal it has acquired of being a pastime, a hobby or primarily an enjoyable activity. Cooking is, in fact, characterised by duty, boredom, bossiness and chaos; it is life in microcosm. Julie Powell, who set herself the task of cooking all 524 recipes in Julia Child's *Mastering the Art of French Cooking*, had the right idea about food preparation: set yourself up for tightly scheduled failures on a regimented basis. This ensures that any passing pleasure one might find in the sensuality of cooking or the refinement of one's talents will be overwhelmed by tedium and obligation. As it should be.

Question

38. How could the tone in this text best be described?

- A Sentimental
- B Prosaic
- C Sarcastic
- D Moving

A Health Issue

Studies have shown that reducing typical calorie consumption, usually by 30 to 40 percent, extends life span by a third or more in many animals, including nematodes, fruit flies and rodents. When it comes to calorie restriction in primates and people, however, the jury is still out. Although some studies have suggested that monkeys that eat less live longer, a new 25-year-long primate study concluded that calorie restriction does not extend average life span in rhesus monkeys. Even if calorie restriction does not help anyone live longer, a large portion of the data supports the idea that limiting food intake reduces the risks of diseases common in old age and lengthens the period of life spent in good health.

Question

39. Which of the following statements is true, according to the text, with regard to calorie restriction in people?

- A Eating less does not appear to affect life expectancy.
- B There are indications that eating less leads to a longer life.
- C The new study confirms previous conclusions by using a different research method.
- D Results based on monkeys cannot automatically be transferred to humans.

Democracy and Education

During the era in which people began to demand democratic self-governance, education all over the world was remodelled to produce the sort of student who could function well in this demanding form of government: not a cultivated gentleman, stuffed with the wisdom of the ages, but an active, critical, reflective, and empathetic member of a community of equals, capable of exchanging ideas on a basis of respect and understanding with people from many different backgrounds.

Today we still maintain that we like democracy and self-governance, and we also think that we like freedom of speech, respect for difference, and understanding of others. We give these values lip service, but we think far too little about what we need to do in order to transmit them to the next generation and ensure their survival.

Question

40. What is the main point argued in this text?

- A The benefits of education should be spread more equally among the members of a democratic society.
- B From a global perspective, democratic ideals are no longer seen as self-evident in education.
- C In education, steps should be taken to make young people realize the importance of democratic ideas.
- D The spread of democracy has tended to devalue the quality of education in many parts of the world.